

→ Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

Η ΝΔ μάς «φέσωσε» €57 δισ.

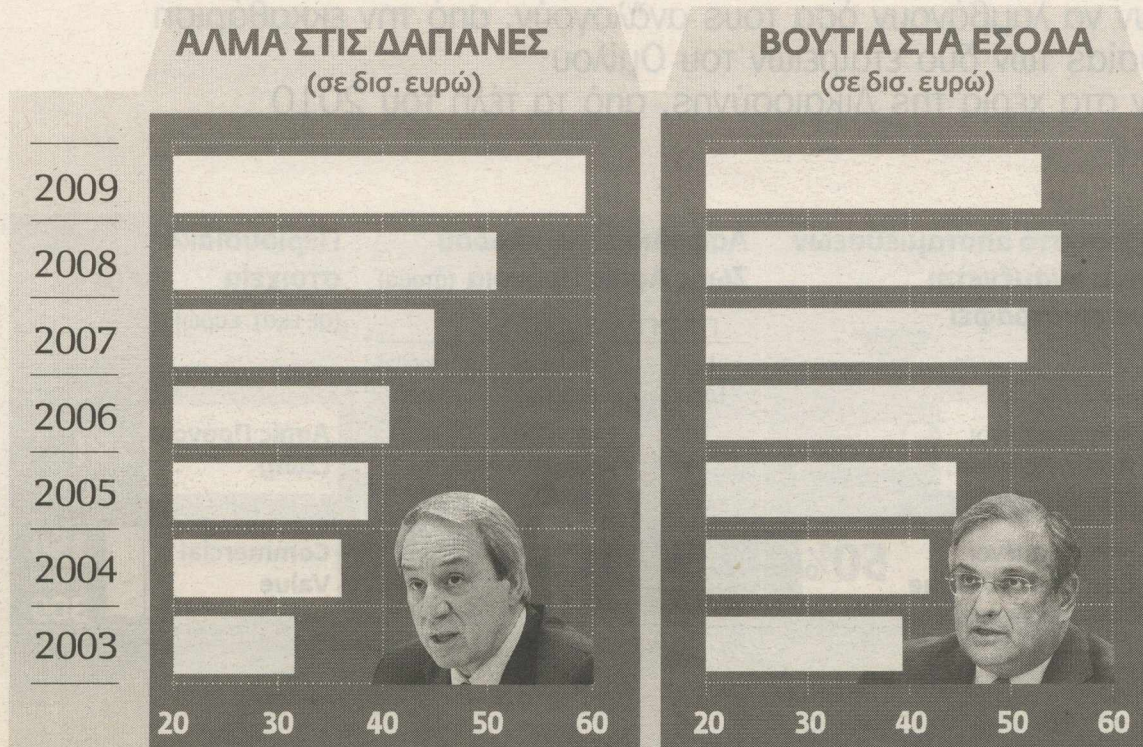
Το κύριο μέρος της δημοσιονομικής εκτροπής στην Ελλάδα δημιουργήθηκε το 2008-2009

Ρεπορτάζ Α. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Κατά 57 δισ. ευρώ αυξήθηκε το δημόσιο χρέος στη διετία 2008-2009 προτού η ΝΔ χάσει τις εκλογές. Όπως προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων των προϋπολογισμών των περασμένων ετών και την εξέλιξη του δημόσιου χρέους, την περασμένη χρονιά κορυφώθηκε η χαλάρωση των δημόσιων οικονομικών που ξεκίνησε το 2008 εξαιτίας της διεθνούς κρίσης, με αποτέλεσμα τα έσοδα και οι δαπάνες του Δημοσίου να βρεθούν εκτός ελέγχου και να οδηγήσουν στον δημοσιονομικό εκτροχιασμό. Βεβαίως, η εξέλιξη αυτή έχει τη θετική της πλευρά, καθώς το πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική οικονομία με το υπέρμετρο έλλειμμα και το τεράστιο χρέος δεν είναι συστημικό αλλά συγκυριακό και μπορεί να επιλυθεί με την επιστροφή της λειτουργίας του δημόσιου τομέα στα προ της κρίσης επίπεδα.

«Το σημερινό αδιέξοδο του ελληνικού χρέους» αναφέρει ο κ. Ν. Χριστοδουλάκης, πρώην υπουργός Οικονομίας, «προκλήθηκε μεν από τη διεθνή κρίση του 2008, αλλά πήρε μεγάλες διαστάσεις επειδή η Ελλάδα βρέθηκε ταυτόχρονα εκτεθειμένη τόσο στο δημοσιονομικό όσο και στο εξωτερικό έλλειμμα. Και τα δύο αυτά μέτωπα γνώρισαν τη διετία 2008-2009 πρωτοφανή χειροτέρευση, με συνέπεια να σπάσει το φράγμα της διαχειρίσιμης αντοχής και να οδηγηθούμε στην ανεξέλεγκτη διόγκωση των spreads και στην απειλή κατάρρευσης».

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο κ. Μ. Μασουράκης, ανώτερος διευθυντής Οικονομικών Μελετών της Alpha Bank, ο οποίος αναφέρει ότι «το κύριο μέρος της δημοσιονομικής εκτροπής στην Ελλάδα δημιουργήθηκε το 2008-2009 και ήταν αποτέλεσμα της δημοσιονομικής διαχείρισης και της ουσιαστικής δυσλειτουργίας του κρατικού μηχανισμού την περίοδο αυτή. Αυτό σημαίνει ότι το έλλειμμα του 2009 ήταν μια υπερβολική εκτροπή που μπορεί να

Στοιχεία από εκθέσεις προϋπολογισμού 2003 - 2010

Στους πρώην υπουργούς Οικονομίας κκ. Γ. Αλογοσκούφη (αριστερά), ο οποίος απομακρύνθηκε από την κυβέρνηση του κ. Κ. Καραμανλή στις αρχές του 2009 και αφού είχαν απορριφθεί οι προτάσεις του για την αύξηση του ΦΠΑ και της φορολόγησης των ελεύθερων επαγγελματιών, και Ι. Παπαθανασίου, ο οποίος τον διαδέχθηκε στην πλατεία Συντάγματος, καταλογίζει σήμερα η κυβέρνηση τις ευθύνες της δημοσιονομικής κατάρρευσης της χώρας.

διορθωθεί χωρίς μεγάλες επιπτώσεις στην ανάπτυξη της χώρας».

■ Η διόγκωση του χρέους

Πράγματι την περίοδο 2008-2009 ανατρέπεται η ήπια εξέλιξη του δημόσιου χρέους, το οποίο από την έναρξη της χώρας στην ΟΝΕ ως και το 2007 αυξανόταν κάθε χρόνο περίπου όσο και οι τόκοι που πληρώναμε. Το ποσό της αύξησης ήταν κατά μέσο όρο γύρω στα 10 δισ. ευρώ και επειδή το εθνικό εισόδημα αυξανόταν κατά 12-15 δισ. ευρώ, μειωνόταν σταθερά η σχέση χρέους προς ΑΕΠ, και έτσι η Ελλάδα εξυπηρετούσε τις υποχρεώσεις της με χαμηλό κόστος.

Τη διετία 2008-09 η Ελλάδα προσθέτει στο χρέος της 57 δισ. ευρώ, τρεις φορές παραπάνω από το συνηθισμένο όριο και χωρίς πλέ-

ον την ελάφρυνση από την αύξηση του εισοδήματος, που λόγω της ύφεσης έμεινε στάσιμο. Ετσι το δημόσιο χρέος για πρώτη φορά μετά την έναρξη στην ΟΝΕ αρχίζει να αυξάνεται και πάλι ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι δανειακές ανάγκες πολλαπλασιάζονται σε διάστημα λίγων μηνών, τα επιτόκια μπαίνουν σε ένα ανοδικό σπινάλ και επιταχύνουν τον επόμενο κύκλο υπερδανεισμού και υπερχρέωσης.

Ακόμη και έτσι όμως η διόγκωση του χρέους κατά 23 δισ. ευρώ το 2008 ήταν συγκρίσιμη με ό,τι έγινε και σε άλλες χώρες που χρηματοδότησαν πακέτα διάσωσης και ενίσχυσης των τραπεζών και ίσως να παρέμενε ένα διαχειρίσιμο πρόβλημα. Ωστόσο, όπως τονίζει ο κ. Χριστοδουλάκης, «την ίδια περίοδο έδρασαν τρεις επιβαρυντικοί παράγοντες, που προκάλεσαν

ακόμη μεγαλύτερη εκτίναξη του χρέους το 2009 κατά 34 δισ. ευρώ και επέφεραν το τελειωτικό πλήγμα στην ελληνική οικονομία, και συγκεκριμένα η πρωτοφανής διόγκωση του εξωτερικού ελλείμματος το οποίο απαιτούσε δανειακούς πόρους, η υψηλή εξάρτηση από ξένους δανειστές και η δανειακή έκρηξη του 2008».

■ Το εμπορικό έλλειμμα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών πριν από το 2004 κυμαινόταν στα 10-12 δισ. δολάρια ετησίως και εξασφάλιζε άνετα τη χρηματοδότησή του, ενώ μετά το 2006 το εξωτερικό έλλειμμα εκτινάχθηκε και το 2008 έφθασε τα 52 δισ. δολάρια, πέντε φορές μεγαλύτερο από τα συνηθι-

σμένα επίπεδα. Αναμφίβολα στη διεύρυνση του ελλείμματος συνέβαλε και η ανατιμητική πορεία του πετρελαίου, όμως η μεγάλη διόγκωση προήλθε από τη ραγδαία αύξηση των εισαγωγών, και μάλιστα σε είδη πολυτελείας. «Η Πολιτεία όχι μόνο δεν ανησύχησε από την καταναλωτική εκτίναξη του ισοζυγίου, αλλά το ενεθάρρυνε κιόλας, με την ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των offshore εταιρειών, την κατάργηση των υψηλών τεκμηρίων και την απίστευτη απόφασή της να επιδοτήσει – μέσα στην κρίση – την αγορά πολυτελών αυτοκινήτων για να μη δυσχεραίνει τις εμπορικές αντιπροσωπείες» αναφέρει ο κ. Χριστοδουλάκης.

Σε πιο ήσυχες εποχές, ακόμη και ένα τέτοιο δυσθεώρητο έλλειμμα ίσως έβρισκε τρόπο χρηματοδότησης από τα άφθονα διεθνή κεφάλαια και τα κύματα ναυτιλιακού συναλλάγματος που κατέκλυζαν τη χώρα. Η κρίση όμως του 2008 συρρίκνωσε την παγκόσμια ρευστότητα, όχι μόνο για τον δημόσιο αλλά και για τον ιδιωτικό τομέα, με αποτέλεσμα να εκτιναχθεί το συνολικό κόστος δανεισμού προς την Ελλάδα, ασχέτως εάν αφορούσε κρατικά ομόλογα, τραπεζικά δάνεια ή ιδιωτικές επενδύσεις.

■ Εξαρτημένοι

Η υψηλή εξάρτηση από ξένους δανειστές, όπως αναφέρει ο κ. Χριστοδουλάκης, «μπορεί να προσέφερε μια πιο ευέλικτη διαχείριση του δημόσιου χρέους, αλλά ταυτόχρονα άφηνε περισσότερες δυνατότητες στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα να εξαπλωθεί στην εσωτερική αγορά χορηγώντας με περιοσκή ευκολία κάθε είδους καταναλωτικά δάνεια, τα οποία στη συνέχεια τροφοδοτούσαν το εξωτερικό έλλειμμα. Η κρίση μετέτρεψε εν μια νυκτί και τις δύο αυτές δανειακές ευελιξίες σε βρόχους που μόνο ασφυξία προκαλούν πλέον στους εμπλεκόμενους».

Ο τρίτος όμως και καθοριστικός παράγοντας για το σημερινό αδιέξοδο ήταν το γεγονός ότι τη δανειακή έκρηξη του 2008 ακολούθησε μία ακόμη ισχυρότερη το 2009. Η πολιτική που ακολουθήθηκε την περυσινή χρονιά, όχι μόνο δεν επιχείρησε να συμμαζέψει τον εκτροχιασμό του δημοσιονομικού και του εξωτερικού ελλείμματος, αλλά το τροφοδότησε με ακόμη πιο σπάταλη πολιτική, σαν να έριχνε πετρέλαιο σε φωτιά.

Η κατάρρευση του Προϋπολογισμού

Τη χρονιά που τα περισσότερα κράτη άρχισαν να μαζεύουν τις ζημιές τους από την κρίση και να ξαναβρίσκουν κάποιους ρυθμούς ανάπτυξης, στην Ελλάδα όλα ανεξαιρέτως τα δημοσιονομικά μεγέθη επιδεινώθηκαν με τη δικαιολογία ότι πρέπει να τονωθεί η ζήτηση, αν και στην πραγματικότητα αντί να περιορίσουν την ύφεση την έκαναν ακόμη βαθύτερη και η οικονομία συρρικνώθηκε κατά -2%. Συγκεκριμένα, οι πρωτογενείς δαπάνες πλησίασαν τα 60 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 20% σε μία μόνο χρονιά και ακριβώς διπλάσιες σε σύγκριση με το 2003, προτού δηλαδή αρχίσει η «επανάδραση του κράτους».

Ταυτόχρονα, τα φορολογικά έσοδα του 2009

υπέστησαν καθίζηση -2,3 δισ. ευρώ σε σύγκριση με το 2008, κυρίως λόγω της μεγάλης υπεξαίρεσης του ΦΠΑ από μαγαζάτορες και της μειωμένης φορολογίας των επιχειρήσεων κατά μισό δισ. ευρώ, τη στιγμή που οι φόροι στα φυσικά πρόσωπα την ίδια χρονιά ήταν αυξημένοι. Η συνδυασμένη εκτόξευση δαπανών και η καθίζηση των εσόδων οδήγησαν για πρώτη φορά το 2009 σε πρωτογενές τακτικό έλλειμμα 6 δισ. ευρώ, σε αντίθεση με τα πλεονάσματα της τάξεως 5-9 δισ. ευρώ όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Ούτε όμως η κατάρρευση του Προϋπολογισμού εξηγεί πλήρως την εκτίναξη του χρέους το 2009. Την ίδια περίοδο γίνονται νέα δάνεια 2,5 δισ. ευρώ για εξοπλισμούς, οι τράπεζες εν-

σχύονται με άλλα 5,5 δισ., ενώ τα ασφαλιστικά ταμεία εκταμιεύουν περίπου 2 δισ. ευρώ από τα αποθεματικά τους. Τα ανοδικά spreads διόγκωσαν τους τόκους των εντόκων γραμματίων κατά 1 δισ. ευρώ και όλα μαζί οδηγούν στην αύξηση ρεκόρ κατά 36 δισ. ευρώ του δημόσιου χρέους, το οποίο φτάνει πλέον τα 271 δισ. ευρώ.

■ Έκρηξη προσλήψεων

Όπως τονίζει ο κ. Χριστοδουλάκης, «στο σημερινό αδιέξοδο περιήλαμε λόγω του κρατικού υπερδανεισμού, που μαζί με την υπέρμετρη ιδιωτική κατανάλωση ξεπέρασε κάθε όριο αντοχής τα τελευταία δύο χρόνια. Για να αλλάξει η

επαχθής δυναμική του χρέους, χρειάζεται – εκτός των μέτρων που ήδη λαμβάνει η σημερινή κυβέρνηση – να κινηθούμε και σε νέους άξονες, όπως να επιχειρηθεί η ακύρωση και αναδρομική κατάργηση όσο το δυνατόν περισσότερων αποφάσεων για προσλήψεις, πληρωμές και άλλες μαζικές σπατάλες δημοσίων φορέων που ελήφθησαν μετά τις εκλογές του 2007. Παράδειγμα, οι εκατοντάδες οικογενειακές προσλήψεις στη Βουλή, οι διορισμοί πολυεκατομμυριοσίων ποδοσφαιριστών σε δήμους, οι χιλιάδες που έχουν αποσπαστεί σε κομματικές θέσεις, οι πολυδάπανες διαφημιστικές αναθέσεις των ΔΕΚΟ, οι μισθώσεις υπερπολυτελών κτιρίων κτλ.»